

Rørspurv *Emberiza schoeniclus*

Reed bunting

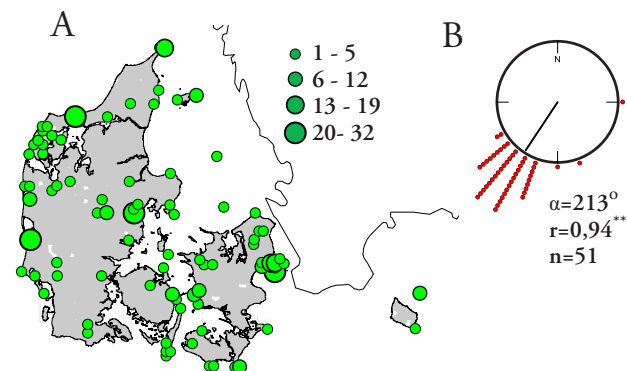

Fig. 2. A) Mærkningslokaliteter for fugle, som senere er genmeldt, samt artens danske yngleudbredelse (1993-96). Ringing sites for birds later recovered, and breeding distribution (1993-96). B) Retning af direkte efterårstræk (jul-dec, >100 km). Direction of direct autumn migration (Jul-Dec, >100 km).

Rørspurven er vidt udbredt i Nord- og Mellem-Europa, mens dens udbredelse er mere spredt i Sydeuropa. Arten yngler mod nord til det nordligste Skandinavien og mod øst i et bredt bælte gennem Asien til Stillehavet. I Danmark er rørspurven en almindelig ynglefugl over hele landet, hyppigst i sumpede områder med rørskov. I de nordøstlige dele af udbredelsesområdet er fuglene trækfugle, mens ynglefuglene i de mere sydvestlige bestande i højere grad er standfugle (Zink 1985). Danmark gæstes af

flest trækfugle i september-oktober og i marts-maj. Arten overvintrer fåtalligt i Danmark, hvor antallet er afhængigt af vinterens hårdhed.

Mærknings- og genmeldingsdata

I Danmark blev de første rørspurve ringmærket i 1924. I alt er 32.984 fugle blevet mærket (fig. 4). Flest fugle blev mærket i sidste halvdel af 1980'erne og første halvdel af 1990'erne, hvor det alene i 1992 blev til 1.608 mærkninger. Lidt over 1% af de mær-

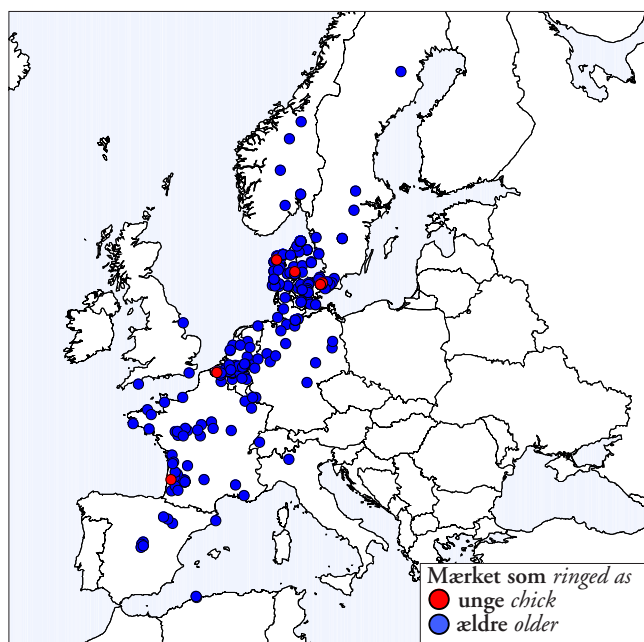

Fig. 1. Samtlige genfund af rørspurv ringmærket i Danmark (n=403). All recoveries of reed bunting ringed in Denmark (n=403)

Fakta Facts

Mærkninger Birds ringed 32.984

Genmeldinger

 Recoveries

Antal genmeldinger No. of recoveries 403

-heraf uden for Danmark Recovered abroad 161 (40%)

Antal fugle No. of individuals 370

-heraf mærket som unger Ringed as chicks 5 (1,4%)

Genmeldingsandel Proportion recovered 1,1%

Mærket i udlandet og genmeldt i Danmark 115

Ringed abroad and recovered in Denmark

Ekstremer

 Extremes

Højeste alder Oldest bird min. 5 år 9 mdr.

Længste afstand Longest dist. Algeriet Algeria 2.361 km

Nordligst Northernmost Sverige Sweden (64° 57'N)

Sydligst Southernmost Algeriet Algeria (36° 30'N)

Østligst Easternmost Sverige Sweden (19° 35'E)

Vestligst Westernmost Frankrig France (04° 21'W)

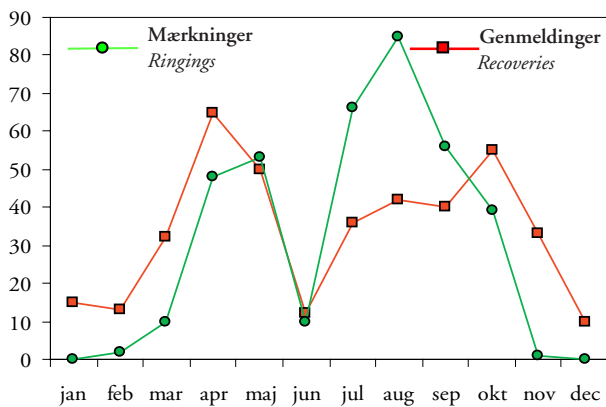

Fig. 3. Mærknings- og genmeldingsmåned for genfund af rørspurv. Month of ringing and recovery for recovered reed bunting.

kede fugle er genmeldt. De genmeldte fugle er mærket over store dele af landet, flest på Amager (66), i Thy (46), ved Brabrand Sø (32) og på Tipperne (25) (fig. 2A). Der er genmeldt relativt få fugle fra de centrale dele af Jylland og Sjælland. Der er kun genmeldt fem fugle ringmærket som redeunger. Størstedelen af de genmeldte rørspurve er ringmærket i april-maj og juli-oktober (fig. 3). De 161 fugle (44%), der er ringmærket i juni-august, har sandsynligvis været danske ynglefugle, mens oprindelsen af de øvrige er mere usikker. I Danmark er desuden genfundet 115 rørspurve, der var ringmærket i udlandet.

Træk og overvintring

De danske rørspurve er trækfugle. Om efteråret er de tre tidligste trækfugle genfundet i Tyskland og Belgien i den sidste uge af september, men hovedparten forlader Danmark i oktober (fig. 5). Rørspurvene trækker fra Danmark mod sydvest til sydsydvest (fig. 2B). Fugle mærket hhv. i Øst- og Vestdanmark er generelt genfundet inden for det samme område, hvorfor den gennemsnitlige trækretning for fugle ringmærket i det østlige Danmark (223°), er mere vestlig end retningen for fugle, ringmærket i Vestdanmark (205°) ($P < 0,01$).

I oktober er omkring en femtedel af genfundene stadig fra Danmark, mens resten er genfundet i Tyskland, Holland, det sydlige England, Frankrig og ikke mindst Belgien (fig. 6A). En hurtig fugl blev ringmærket ved Stignæs 19. oktober og genfanget i det sydligste England 12 dage senere, svarende til 71 km pr. dag. Rørspurvene ser ud til at have nået vinterkvarteret i november (fig. 5).

I vinterperioden er rørspurvene fundet fra Danmark i nord til Algeriet i syd (fig. 6B). Gennemsnitspositionen ligger dog langt syd for Danmark (fig. 5). Hovedparten

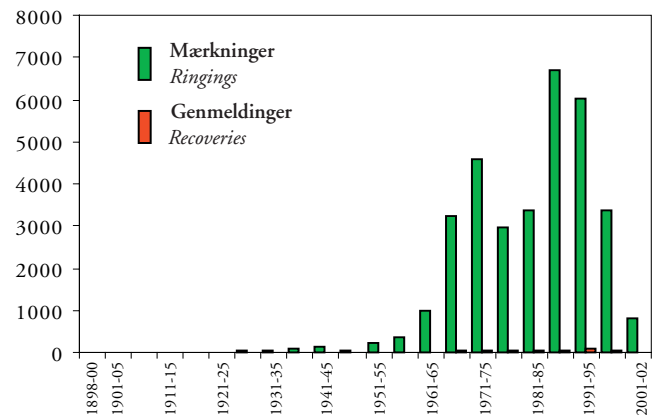

Fig. 4. Mærknings- og genfundår for rørspurv mærket i Danmark. Ringing and recovery year of reed bunting ringed in Denmark.

(57%) er fundet i Frankrig, især i landets sydvestlige del. De tre fugle, der er genfundet i Danmark i vinterperioden, var alle ringmærket i oktober og dermed ikke nødvendigvis danske ynglefugle. I den modsatte ende af vinterudbredelsen er én fugl genfundet i Algeriet, fem i Spanien og én i Italien (fig. 6B). Hunnernes gennemsnitsposition i vinterperioden er sydligere end hannernes ($P < 0,05$).

I marts er fuglene atter på vej tilbage til yngleområdet (fig. 5), og returtrækket ser ud til at gå gennem de samme områder som efterårstrækket (fig. 6B). Ringmærkede rørspurve er genfundet i Danmark i marts og antallet toppes i april, hvor gennemsnitspositionen atter er placeret i Danmark (fig. 5). Ikke alle fugle er tilbage i april, idet nogle enkelte fugle er ringmærket i det centrale Tyskland midt i april og to uger senere fundet i Danmark.

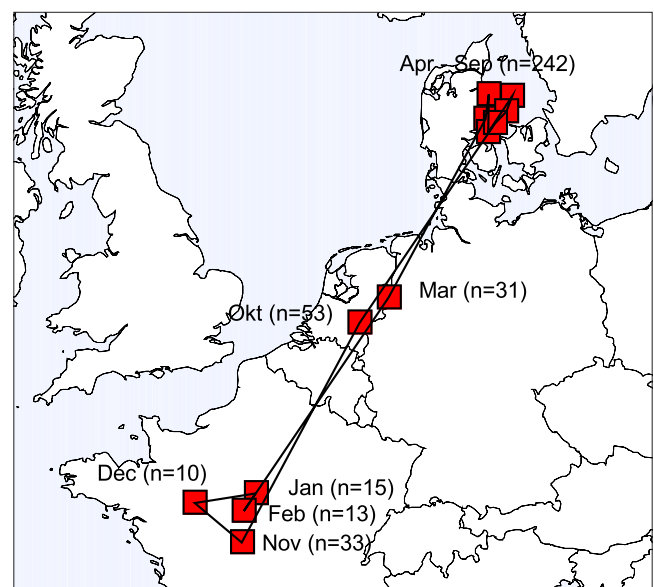

Fig. 5. Månedlige gennemsnitspositioner for rørspurv ringmærket i Danmark. Monthly mean positions for reed bunting ringed in Denmark.

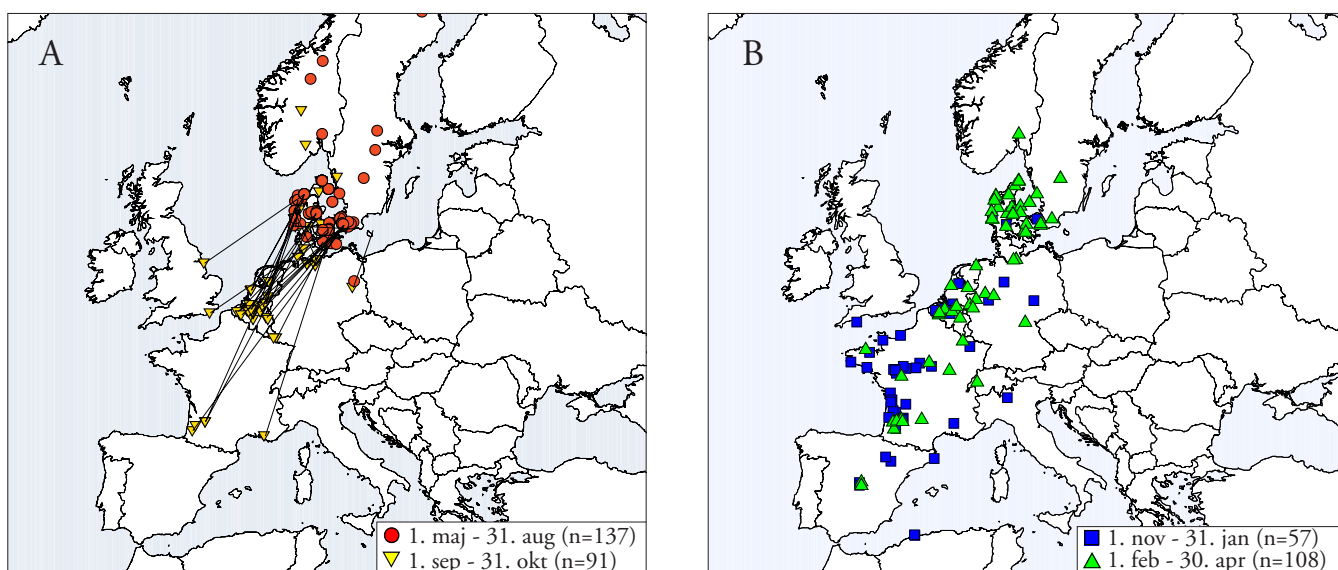

Fig. 6. Genmeldinger fra A) yngletiden og efterårsperioden og B) vinter- og forårsperioden af rørspurv ringmærket i Danmark. Linjer på kort A angiver direkte efterårstræk. Recoveries during A) the breeding period and autumn and B) winter and spring of reed bunting ringed in Denmark. Lines on map A indicate direct autumn migration.

Kun få (10 %) af de ringmærkede fugle er genfundet nord for Danmark i yngletiden (fig. 6A), hvilket antyder, at en stor del af de genmeldte fugle er danske ynglefugle. Rørspurvene vender i mange tilfælde tilbage til samme lokalitet år efter år, og den gennemsnitlige afstand mellem mærknings- og genfundssted for fugle mærket i yngletiden og genfundet i en efterfølgende yngleperiode var kun 1 km (0-41 km, n=93). Hele 89% af disse blev fundet på samme lokalitet, som de blev ringmærket. Lignende resultater er påvist for de britiske rørspurve, hvor de fleste hanner flytter sig mindre end 50 m mellem to yngleperioder og hunnerne mindre end 200 m (Wernham m.fl. 2002).

I Danmark er der fundet 42 rørspurve, som er ringmærket i yngleområderne nord og øst for Danmark (fig. 7). Hovedparten af disse fugle er fundet i oktober og april, og ingen i vinterperioden. Fuglene, der passerer Christiansø, stammer overvejende fra det østlige Sverige og Finland. Sjælland og Lolland-Falster gæstes af fugle fra Mellem- og Sydsverige, mens Jylland primært passerer af fugle fra Norge. Norske og svenske rørspurve overvintrer som de danske i det sydlige Frankrig, mens de finske fugles overvintringsområde ligger mere østligt, med centrum i Norditalien (Zink 1985).

Genmeldings- og dødsårsager

Hovedparten (85 %) af de genmeldte rørspurve er indrapporteret som aflæste. For de fleste (65 %) af de rørspurve, der er genmeldt som døde, kendes dødsårsagen ikke. Fire af de genmeldte rørspurve blev dræbt i trafikken, og dette er den hyppigste kendte døds-

årsag. Den længstlevende danskmærkede rørspurv blev mindst 5 år og 9 mdr. Fuglen blev mærket som mindst etårig ved Brabrand Sø 26. august 1990 og aflæst samme sted 23. april 1995. Den ældste i Europa blev 11 år og 3 mdr. (Staav 1998).

English summary

The reed bunting is a common breeding bird along lakes and bogs all over Denmark. It is a common passage migrant and a rare winter visitor. In Denmark the first reed bunting was ringed in 1924, with the greatest numbers ringed in the second half of the 1980s and the first half of the 1990s. Birds ringed in most of Denmark have been recovered, fewest in

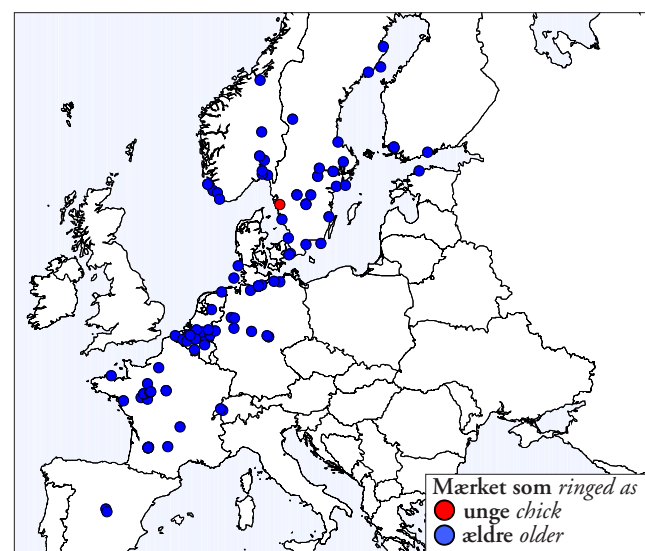

Fig. 7. Mærkningslokaliteter for rørspurv ringmærket i udlandet og genmeldt i Danmark (n=115). Ringing locations of reed bunting ringed abroad and recovered in Denmark (n=115).

central Jutland and Zealand. The majority of the recovered reed buntings were ringed in April–May and July–October. Only five chicks have been recovered. The Danish reed buntings are migratory, with most birds leaving Denmark in October, travelling SW or SSW. In October the mean position is in the Netherlands, and birds have been recovered in Denmark, Germany, the Netherlands, southern England, France and Belgium. Most birds have reached their winter quarters in November. In winter reed buntings have been recovered from Denmark to Algeria, the majority (57%)

in France. The mean position of females is south of that of males. The mean positions indicate that reed buntings have started their spring migration in March. The spring migration seems to follow the same route as in autumn. Most birds have returned to Denmark by the end of April. The mean position between ringing and recovery site for birds ringed in the breeding season and recovered in a subsequent breeding season was only 1 km (0–41 km, n=93). Passage migrants from Norway, Sweden, Finland and Estonia have been recovered in Denmark, mainly in October and April.

